

Aprobată în ediția VI. și VII. cu rezoluția ministerială de sub
Nr. 136,812/1912 și cu decisul ven. consistor aradan Nr. 4744/1912,
pentru școalele cu limba de propunere română.

A DOUA
CARTE DE CETIRE
PENTRU ELEVII ȘCOALEI POPORALE

DE

IULIU GROFȘOREAN
IOSIF MOLDOVĂN

NICOLAE BOȘCAIU
PETRU VANCU

ÎNVĂȚĂTORI.

EDIȚIUNEA VII.

ARAD, 1911
TIPOGRAFIA DIECEZANĂ ORT. ROMÂNĂ.

a b c d e f g
A B C D E F G

h i j l m n
H I J L M N

o p r s t u v x
O P R S T U V X

â î ä þ ð
Â Î Ä Þ Ð

ge gi ce ci ghe
Ge Gi Ce Ci Ghe

ghi che chi æ
Ghi Che Chi X

a b c d e f g h i
A B C D E F G H I

j l m n o p r s t
J L M N O P R S T

u v z
U V Z

â î ă ș ț ge
Â Î Ă Ș Ț Ge

gi ce ci che chi
Gi Ce Ci Che Chi

ghe ghi x
Ghe Ghi X

Casa e naltă.

Omul lucră.

Untul se topește.

Capul e rotund

Oala e din lut. Urechea trebuie să fie curată. Vulpea e vicleană. Barza e pasere călătoare. Oprea ceteste bine. Ușa se deschide. Omul lenes nu are ce mânca. Cizma e din piele. Osul e tare. Ceriul e senin. Vițelul sare prin curte. Ceara e galbină.

2.

*Cuiul e de fier. Cozul e
moale. Osia e lungă. Urzica
e buruiiană. Vârful muntelui
se numește culme. Cocosul
cântă cucurigu! Orzuit e copt
Ungaria e țară roditoare.*

Varul e folositor. Ovăsul e verde.
Untul e mâncare plăcută. Cu cio-
canul batem fierul. Cartea e folosi-
toare. Oamenii seceră bucate. Urma-
omului se cunoaște. Vaca bună dă
lapte mult. Cinci e număr. Unghia
e ascuțită. Valea e afundă. Cercul e
rotund. Copilul a fugit cu calul prin
curte. Corpul e din carne și oase.

7/29-1881

3.

Zidul e din cărămidă.
 Sepurile e un animal fricos.
 Gardul e făcut din nuele.
 Iesul e pământ asemenea.
 Zidarii zidesc o biserică.
 Elena coasă haine. Zama
 e ferbinte.

Irimie trece peste munte. Gavril
 cosește iarbă. Ieva aduce apă din pă-
 rău. Zalele sunt din fier. Iarba crește
 și pe deal. Grajdul trebuie ținut cu-
 rat. Surdul nu aude. Șerpele e ve-
 ninos. Evangelia e carte sfântă.
 Grinda casei e din lemn tare.

Zaharie a fost om bun.
Eu am scris pe tablă. Gura
sacului e deslegată. Zidul
gros e tare Grigore și Ioan
cosesc în poeni. Sticla se
sparge ușor.

Zăharul e dulce. Aurelia a intrat
în peșteră. Școala noastră e frumoasă.
Zala lanțului e ruptă. Iarna e friguroasă.
Gusa găinii e plină. Septembrie
e lună a anului. Zama ferbinte nu e
sănătoasă. Satul nostru e zidit pe
deal. Gardul nostru e înalt.

5.

*Lucrul bun e scump. La-
cul e apă stătătoare. De-
cemvrie e lună de iarnă.
Turnul e nalt. Faurul
bate fierul cu ciocanul. Luna
luminează noaptea. Lupa
e ascuțită.*

Căldările se fac din aramă. Zi-
lele de iarnă sunt scurte. Trăian to-
pește fierul. Fierul se scoate din pă-
mânt. Lupul e animal sălbatic. David
a fost un împărat. Din argint se fac
banii de o coroană și de cinci coroane.
Florea e băieș. Omul sânguincios nu
duce lipsă de nimic

*Lemnul e uscat. Luntrea
e din lemn. Din marmure
se fac cruci. Dinții sunt din
os. Tidor e faur. Țara
noastră e mare. Dudul e ră-
muros. Fereastră e din sticlă.*

Fumul e ușor. Lucreția face pâine.
Ziua lucrăm. Cărbunii de peatră se fo-
loresc la încălzit. Dumnezeu iubește
pe oamenii cei buni. Tunul e de oțel.
Fetele cântă frumos. Din izvor adu-
cem apă rece. Sarea o folosim la
mâncare. Orologiul se poate face și
din aur. Oamenii scot metale din băi;
iar acești oameni se numesc băeși.
Lingura de aramă nu e sănătoasă.
Sarea se poate scoate și din apă.

7.

*Pământul băltoș e rece. Pe
pământul băltoș se duce gunoi
de cal, iar pe pământul năsi-
pos cel de vite cornute. Pa-
vel scoate sare din pământ.
Banul e făcut din metal.*

Butea e făcută din lemn. Petru dă
vacilor și oilor sare. Bucur lură în
port. Rața e pasere notătoare. Răsă-
ritul e o parte a lumii. Căldura pre-
face apa în aburi. Aurul e galbin.
Argintul e alb. Aurul și argintul sunt
metale scumpe. Apa îngheață la frig.
Ploaia aduce oamenilor mare folos.
Fără ploaie ar muri toți oamenii.

8.

*Pământul năsipos e nero-
ditor. Pârăul e apă curgă-
toare. Valea e îngustă. Ter-
murile râului e înalt. Plan-
tele iubesc umezeala. Cu co-
ralia cătătorim pe mare.*

Berbecule e animal de casă. Bobul e bun de mâncat. Bățul e făcut din lemn. Romulus cară pe cale pământ năsipos. Rácii trăiesc în apă. Ana e școlăriță. Andrei trece râul cu lun-trea. Avram a mers cu boii la deal. Arama e roșie. Din aur se fac banii de zece și de douăzeci coroane. Din bronz se fac banii de un filer și de doi fileri. Balta e apă stătătoare. Emil e mărinar.

Nicolae e copil de treabă.

*Noi ascultăm predica în li-
serică. Noemvrie e lună de
toamnă Nucul e rămuros.*

Nuca e lună de mâncat.

Marți e o zi din săptămână.

Mai e lună de primăvară. Mun-
tele e mai nalt ca dealul. Mama
grijește de creșterea pruncilor. Mă-
măliga se face din făină de cucuruz.
Ilie e plugar bun: ară și lucră pă-
mântul la vremea sa. Inima omului
beutor nu e sănătoasă. Judele trebue
să fie om drept și de omenie. Jurații
dau ajutor judei. Hoțul e om rău.
El nu are omenie înaintea oamenilor:
Dumnezeu pedepsește pe făcătorii
de rele.

10.

*Norii se fac din aburi.
Napii cresc în pământ.
Năravul din fire n'are le-
cuire. Masa e făcută din
lemn. Merele putrede strică
pe cele bune.*

Pruncii cei răi, strică pe cei buni. Măria frământă pâne. Musca are șese picioare. Inul e o plantă folositoare. Iunie și Iulie sunt luni ale anului. Jugul e făcut din lemn. Jian a fost un om vestit. S'a dedat însă la beutură. Cu aceasta a ajuns la sapă de lemn. Azi e un om foarte sărac. Horaș e medic. El e bun de inimă. Pe cei săraci îi grijește fără plată.

II.

Aurul și argintul sunt metale. Banii sunt făcuți din aur și argint. Metalele se scot din pământ. Locul, de unde se scot metalele, se numește baie. Băile sunt săpate afund în pământ.

Din băi se scoate și fierul. Fierul este de mare folos omului. Unelte de economie toate sunt făcute din fier. Oamenii cari lucră cu fierul se numesc fauri. Băeșitul e ocupațiune (lucrare) frumoasă. În bae sunt aburi nădușitori, cari se aprind ușor.

12.

Ceriul e acoperit cu nori. Oamenii nu pot lucra pe timp ploios. Urmele omului se cunosc pe pământul umed. Vântul are putere mare. Zidirile sufăr mult pentru aceasta. Vara nu bate vântul ca toamna și primăvara. Zidirile se fac mai mult în timpul verei. Elena încă își zidește o casă frumoasă. Gheorghe a lui Luca e zidar. El încă a lucrat la casa Elenei. Sâmbătă va veni la noi. Duminecă va merge la târg. Dela târg va cumpăra lui Crăciun o carte frumoasă. Cartea va fi pentru el de mare folos. Din ea va învăța multe lucruri bune și folositoare.

Trupul omului trebuie să fie curat. Dela curățenie atâră sănătatea omului. Fratele meu a iubit curățenia. Pentru aceea a și fost sănătos. Bunica mea a trăit o sută de ani. Ea încă a iubit curățenia. Leneșul pururea e nesănătos. Sănătatea e cea mai mare bogăție a omului. Lucrul întărește omul. Șederea îl moleșește și îi tâmpește mintea. Beuturile tâmpesc și mai tare mintea omului.

13.

Apa izvorește din pământ. Norii încă sunt încărcăți cu apă. De pe mări se ridică aburi. Din aburii aceștia se fac norii. La răceală ei se prefac în apă. Ploaia cade din nori. Din ploaie se face baltă, pârâu și râu. Râurile se varsă în mări. Marea e o apă foarte mare. Pe mări călătoresc oamenii cu corăbiile. Carul de foc îl conduce mașinistul. Corăbiile le conduc marinarii. Ei își au numele dela mări. Apa din mare e sărată; de aceea nu e bună de beut. Apa o folosim la beut, spălat, la mori, la adăpatul viteilor și la altele. Fără ploaie plantele nu ar avea umezeala de lipsă, ca să poată crește și trăi.

14.

Ileana e fată bună. În școală șede frumos. Învățătorul o iubește foarte mult. Lecțiunea o învață regulat. Nici o școlăriță nu răspunde ca ea. Cartea ei e pururea curată. Asemenea ține curat și caietul. Hainele pe ea nu sunt nici când murdare. Pe stradă merge frumos, Judele nostru e foarte vesel, că Ileana e fata lui. El e om bogat. Pentru aceea Ileana nu e făloasă. Ea stă de vorbă cu toți. Hainele ei sunt scumpe. Tatăl ei încă e cruțător. Nici când nu dă banii pe lucruri de nimic. Ileana a învățat dela el, De

I. Grofșorean și consofii. A doua carte.

aceea grijește bine de bani și nu-i dă decât numai pe lucrurile cele de lipsă. Părinții ei o iubesc foarte mult. Dar nu numai părinții, ei o iubesc și ceilalți oameni din sat.

PARTEA II.

1. Școala.

Noi suntem în școală. În școală învățăm a ceti, scrie, vorbi, socoti și a ne ruga lui Dumnezeu. Copii, cari umblă la școală, se numesc școlari, iar copilele școlărițe. Școlarii și școlărițele șed în liniște și ascultă la tot ce li spune învățătorul lor. Copiii buni învață și se poartă bine. Pe drum umblă frumos, dau binețe oamenilor, cu cari se întâlnesc. De aceea sunt iubiți de învățătorul și părinții lor. Dumnezeu încă iubește pe astfel de copii.

Copiii răi și leneși nu știu nici când lecțiunea. Iar când vor fi oameni mari, vor fi înșelați și nebăgați de nime în seamă.

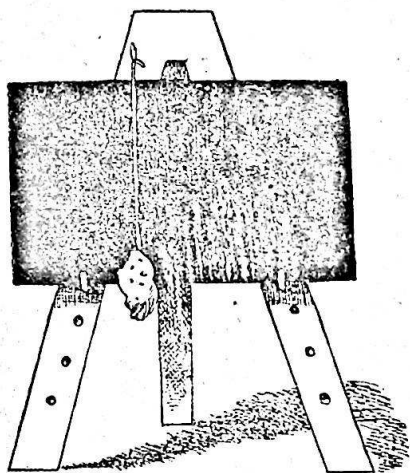
2. Să mergem frați la școală.

*Să mergem frați la școală,
Că-i timpul să 'nvățăm;
De lucru și de zoală
Să nu ne spăriem!*

*Românul de nu 'nvață,
Din lume e perdut;
A duce o viață
Ca moșul, a trecut.*

*Numai știința
Și iscusința
Ne pot scăpă;
Dar fără ele,
Năcazuri grele
Ne-or inundă.*

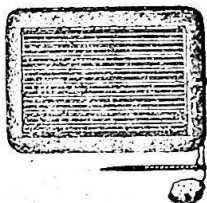
3. Tabla.

În școală se află o tablă mai mare ca tăblițele școlarilor. Aceasta e făcută din lemn. Are două fețe, patru laturi și patru colțuri. De aceea se zice, că e încolțurată. Ea e așezată pe trei picioare. Picioarele acelea se numesc picioarele tablei. Afară de aceea mai are și două cuie. Pe o latură e liniată. Pe aceasta scriem, iar pe cealaltă desemnăm și socotim. Noi scriem pe tablă

cu creta. Tabla e neagră. Creta e albă. Cu buretele ștergem tabla. Măestrul, care a făcut tabla, se numește măsar.

4. Tăblița.

Tăblița e făcută din peatră neagră. Pe de margini are ramă de lemn. Pe astfel de tăbliță scriem cu condeiul, care e făcut din piatră. Tot ce scriem putem șterge cu buretele. Ca să putem scrie, condeiul trebuie să fie ascuțit. Pe tăbliță nu putem scrie cu creonul. Tăblița e liniată cu linii roșii. Între linii scriem. Școlarul trebuie să grijească de tăbliță, pentru că se sparge ușor. Pe tăbliță mai desemnăm și socotim. Tăblița e în patru colțuri.

5. Cartea.

Cartea e făcută din hârtie. Ea are două table tari, mai multe foi și un spate de pânză. Foile cărții au câte două fețe. Pe fețe sunt mai multe șiruri de litere. Din carte învățăm a ceti. Ce minunată e cartea, dacă omul știe ceti în ea! În carte se află litere scrise și tipărite. Literile se tipăresc în tipografie. Cartea o leagă compactorul. Așa se numește măestrul, care leagă cărțile. Școlarii trebuie să grijească de cărțile lor. Acelea trebuie să fie totdeauna curate.

Cartea are patru colțuri. Tăblița încă e așa. Și una și alta sunt lucruri de școală. Cartea e însă din hârtie, iar tăblița din peatră. Din carte cetim. Pe tăbliță scriem.

6. Să mergem frați la școală.

*Un om, care nu știe Acela 'n astă lume
Cetî și calculă Adese e 'nșelat,
Și care nu știe scrie, Și astăzi al seu nume
Ce poate cugetă, De nime nu-i stimat.*

*Deci dar cetitul,
Precum și scrisul
Și a calculă,
Cu diligență
Sau sirguință
Le-om învăța.*

7. Omul.

Omul are trup și suflet. Trupul e muritor. După moarte sufletul merge la Dumnezeu, iar trupul se îngroapă în pământ. Capul, trunchiul și membrele sunt părțile trupului. La cap se află ochii, urechile, nasul și gura. Între cap și trunchiu se află grumazul. Grumazul leagă aceste părți de olaltă. Pieptul, foalele și spatele sunt părțile trunchiului.

Cu ochii vedem. Cu urechile auzim. Cu nasul mirosim și răsuflăm. Cu gura vorbim și mâncăm. Cu limba gustăm. Cu picioarele umblăm.

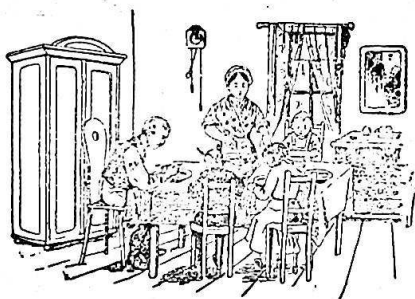
Dumnezeu a dat omului minte și putere. De aceea e dator fiecare om a învăța, a lucra și a face bine. Omul lenos păcătuiește înaintea lui Dumnezeu. Iar aici, pe pământ, n'are nici o omenie și e urât de toți.

8. *Avuția mea.*

*Cine, oare cine?
E avut ca mine?
Eu am doi luceferei,
Cari sunt călăuzii mei.
Două poște am anume,
Ce-mi spun veștile din lume;
Am și două servitoare,
Care-mi lucră să s'omoare;
Gata-mi stau doi călușei,
Tinerei și sprintenei,
Numai să m'arunc pe ei.
Pentr'o lume n'aș schimba
Scumpă avuția mea.
Cel-ce mi-o-a dăruit
Fie, fie preamărit!*

Z. Boiu.

9. Familia.

Petrut a chemat pe Maria la cină. Maria era soră cu el. Mama lor a făcut ceva bun de mâncare. Mai înainte se

pusă la masă tatăl, iar după el mama lor. Pe urmă se puseră lângă olaltă Petrut, Maria și Ionel.

Înainte de cină ziseră cu toții rugăciunile.

Tot așa au făcut și după cină. Au dat mulțămită lui Dumnezeu, pentru toate bunătățile lui.

Petrut era de 8 ani. În ziua aceea învățase în școală despre familie.

„Tată,— zise el,— noi toți laolaltă, așa cum stăm aici, formăm o familie. Aceasta ni-a spus-o învățătorul. El a zis, că tata, mama și pruncii la olaltă formează o familie. Ni-a mai spus, ca să iubim și să ascultăm pe părinții noștri. Iar când vor fi ei bătrâni, să-i grijim. Ei încă au grijit de noi, când am fost micuți. De n’ar fi grijit ei de noi, am fi murit în leagăn. De aceea și bunul Dumnezeu ne poruncește, să cinstim părinții noștri!”

10. Iubirea și cinstirea părinților.

Cu fapta și cu cuvântul cinstește pe tatăl tău și pe mamă-ta, ca să-ți vină ție binecuvântarea dela dânsii.

Cel-ce cinstește pe tatăl său, se va curăți de păcate, și ca cel-ce își strânge comori, așa e și cel-ce cinstește pe mamă-sa.

Nu te mări întru necinstirea tatălui tău, că necinstirea lui nu-ți este ție mărire.

11. Făgăduința unui copil bun.

*Buni părinți, voi cu iubire
De-a mea ereștere 'ngrijiți,
Și pentru a mea fericire
Tot ce-aveți cu drag jertfiți..*

*Azi sunt mic, azi n'am putere
Truda să v'o răsplătesc,
Dar spre-a voastră mângăere
Eu învăț și mă silesc.*

*Iar apoi când voiui fi mare
Și la minte luminat,
Spre a voastră ușurare
Voi lucra neîncetat.*

12. Iubirea de frate.

Lui Andreiu nu-i prea plăcea să lucre. Avea însă mare plăcere a se însoți cu pruncii rău nărașiți.

Nu așa eră fratele său, Ioan. Părinții lor erau oameni de omenie. La biserică umblau regulat. Tatăl lor nici când n'a călcat pragul birtului. De aceea îi și mergea foarte bine. Eră însă foarte supărat pentru Andreiu. Să temea că acesta va ajunge la nimica, precum s'a și întâmplat. Andreiu, după ce a murit tatăl lor, a început a bate birturile. În urmă s'a ales chiar nimica din el. Iar după ce a gătit tot, a luat lumea în cap.

Ioan, fratele lui Andreiu, eră lucrător și cruțător. Cătră averea rămasă dela părinți, a mai agonisit atâta.

Andrei a umblat în lumea largă, ca vai și amar de el. Într-o dimineață se hotărî, să vină acasă. El veni ca un cerșitor: murdar, rupt și zdrenșos. Lui Ioan i-s'a făcut milă de el. De aceea i-a dat haine nouă și o parte de avere, ca să poată trăi din ea.

Ce învățătură putem noi lua dela Andrei? Dar dela Ioan?

13. Purtarea bună înalță pe om.

Părinții lui Ilie erau foarte avuți. De aceea el eră tare încrezut. De săraci își bătea joc. Nici câinii nu erau în pace de el. După toți aruncă cu petri.

Lângă ei locuia Todor, un prunc sărac, însă foarte de omenie. Părinții lui l-au crescut întru frica lui Dumnezeu. La școală umblă regulat și învață foarte bine. De aceea învățătorul l-a dat la măestrie. Aici asemenea s'a purtat bine.

Din Todor a eșit un copil bun și de omenie. Prin purtarea sa și-a câștigat cu timpul și o avere frumoșică. El a devenit cel mai fruntaș om din sat.

Ilie încă a crescut mare. După moartea părinților săi, el a rămas stăpân peste avere. N'a trecut însă nici cinci ani, până a *risipit* toată averea. Îi plăcea și lui să bată birturile. Și după ce a prăpădit tot, a rămas ca vai și amar de el. Trăia din mila neamurilor sale!

14. Nicoliță.

Nicoliță era un băiat crescut rău. El era singur la părinții săi. De aceea părinții au lăsat toate după capul lui. Nime nu era nebătjocurit și necăznit de el. Odată a trecut pe uliță un om schiop de un picior. Nicoliță se ia după el și se face și el a schiopăta. Nu a băgat însă de seamă, că înaintea lui era o piatră. Împedcându-se în ea, a căzut așa de rău, că și-a frânt piciorul. Acasă l-au dus niște oameni pe mâni. Era galbin la față ca ceara. În pat a zăcut vreme lungă. Părinții lui au cheltuit

foarte mult cu el. Cât au avut ei să sufere și să se năcăjască, până s'a vindecat? Știți cine a pedepsit pe Nicolită?

15. Orfanul.

Cântec popular.

*Bate vântul într'o parte,
N'am avut în lume parte
Nici de soră nici de frate,
Nici de părinți cu dreptate,
Numai neagra străinătate
Fostu-mi-a pe lume parte.
Și așa străin ca mine
N'a mai fost pe lume nime;
Numai mierla din pădure;
Dar nici mierla din pădure,
Că și mierla neamuri are;
Cucul mândru frățior,
Și pe sturzul verișor.*

16. Nutremântul.

Ca să trăim, avem trebuință de nutremânt. Nutremântul omului se compune din minerale plante și animale.

Carnea o pregătim prin fierbere, ori o frigem. Pânea, fasolea, mazerea, mămliga și altele încă se pregătesc prin fierbere ori coacere. Ca nutremânt folosim dintre minerale: apa, sarea, varul și altele.

Omul muncind își pierde neconținut din puterea sa. Perderea aceasta se înlocuiește prin nutremânt.

La mâncare trebuie să fim cumpătați. Nu e bine a încărcă stomacul peste măsură. Căci cele mai multe boale vin dela mâncarea neregulată. Când stomacul se strică, tot corpul e nesănătos. Și îndeosebi sara nu e bine a se culcă omul cu stomacul încărcat. Peste noapte avem visuri urâte și ne trezim cu o durere mare de cap.

17. Sfaturi bune.

1. *Munca ne scapă de trei lucruri mari: de urât, de fapte rele și de sărăcie.*

2. *Băiatul, care se rușinează de greșala sa, dă semn de îndreptare.*

3. *Omul trebuie să învețe cât trăiește, pentru că nici când nu poate zice, că e învățat deplin.*

4. *Pe oameni avem să-i prețuim după vrednicie și nu după averea lor.*

5. *Nu ajunge nimic mulțimea învățăturilor, dacă nu ști face bine.*

6. *Celce nu pedepsește pe pruncii cei răi, îi face și mai răi.*

7. *Grija ta să fie, cum să fii plăcut oamenilor cu minte și drepti. Căci nu e cu putință a fi plăcut tuturor oamenilor.*

18. Leneșii regelui Mateiu.

Se povestește, că pe timpul regelui Mateiu erau trei oameni foarte leneși. Pe aceștia i-a pus într-o casă, fără să li dea vreun lucru. Casa aceasta a luat odată foc și când focul a ajuns deasupra capetelor lor, unul dintre ei a zis:

— Ar trebui, să fugim de aici!

— Dacă regele va avea trebuință de noi, ne va duce de aici — zise al doilea.

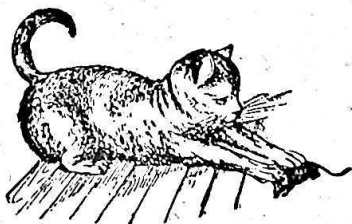
— Mă mir, că nu vi lene, să vorbiți — zise al treilea.

Astfel toți trei arseră acolo și de atunci a rămas proverbul: „Și acesta e unul din leneșii regelui Mateiu“.

19. Din povestea vorbii.

*Dacă des sărbători faci,
N'o să prea aibi ce să 'mbraci.
Munca e blagoslovită,
Când te ții de ea, ai pită.
Cel înțelept își gătește,
Încă pân' nu flămânzește.
Furnica își trage hrană
De cu vară pentru iarnă.*

20. Măța.

Măța trăiește pe lângă casele oamenilor. De aceea se zice, că e animal de casă. Capul e rotund. Trupul e lun-

gureț. Are patru picioare și o coadă. La cap are doi ochi și două urechi. Cu ochii vede bine și noaptea. În gură are dinți foarte ascuțiți. Ea mănâncă bucuroș carne. Mai mănâncă însă pâine și lapte.

Trupul e acoperit cu păr. La picioare are unghii ascuțite. Acestea se numesc ghiare. Cu ele zgărie pe ceice voiesc să-i facă rău. Mâța e folositoare. Ea prinde șoareci.

Mâșii mici sunt drăgălași. Ei se nutresc cu lapte. Câte jucării fac ei, când sunt mititei. Mâța se mai numește și pisică. Sunt și mâțe sălbatice.

21. Cânele.

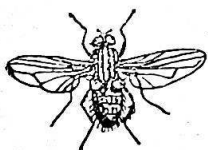

Cânele încă e animal de casă. Capul cânelui e lungureț. Nu e rotund ca al mâței. Dinții cânelui încă sunt ascuțiți. Și el mănă bucuroș carne. Dar mănâncă și pâine dacă nu are carne. Trupul e acoperit cu păr. Și el are patru picioare și o coadă. Ghiarele lui însă nu sunt așa ascuțite ca ale pisicei. Cățaii se nutresc cu lapte.

Între animalele de casă cânele e cel mai credincios stăpânului său. Își pune chiar și viața pentru el. De aceea rău fac oamenii, cari îl bat

și chinuesc fără milă. Aceștia nu iau în nici o socotință bunătățile, ce le face cânele stăpânului său.

22. Musca.

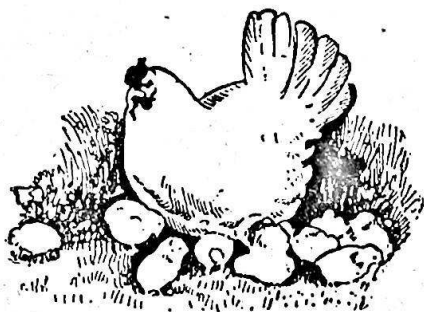

Și musca trăiește pe lângă casele oamenilor. Noi toți o cunoaștem. De multe-ori ne face ea mare supărare.

La cap are doi ochi. Botul ei e lungureț. Cu acesta suge mâncarea. Pe lângă gură mai are și două fire ca niște cornițe. Cu firele acestea pipăe. Are două aripi și șese picioare. Din picioare iese un fel de clei. Când se pune pe pereți, ea nu (pică) cade; cleiul se prinde de pereți.

Muștele se sporesc din ouă. Acestea le pun în gunoiu, ori în carne de animale. Din ouă ies mai întâiu niște viermuleți. Din viermuleții aceștia se fac apoi muștele. Ele se sporesc foarte mult. Musca e animal zburător.

23. Găina.

Găina are cap, grumaz, piept, spinare, aripi, două picioare și o coadă. Are un cioc ascuțit. Cu ciocul rupe mâncarea. Găinile nu au dinți.

Ochii stau de amândouă laturile capului. Urechile sunt îndărăptul ochilor. Ele nu se văd de pene. De-asupra capului au o creastă roșie. Dedesupt au două bărbii. Trupul ei e acoperit cu pene. La fiecare picior are patru degete. Din aceste trei stau înainte, iar unul îndărăpt. Găina e pasăre de casă.

Și găinile se sporesc din ouă. Ouașle găinilor sunt foarte nutritoare. O găină clocește trei săptămâni. Ea își nutrește puii cu sămânțe, pâne, vermi și cu musculițe. Mânâncă și carne, dacă capătă.

24. Rața.

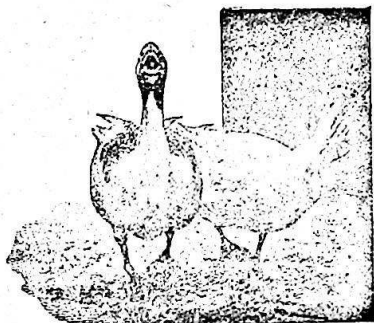

Rața, ca și găina, are cioc, grumaz, spinare, piet, două aripi, două picioare și o coadă.

Ciocul și picioarele ei se deschilinesc de ale găinii. Ciocul e lătăreț. Degetele dela picioare sunt prinse cu o peliță. Ea înoată foarte bine cu ele. De aceea rața e pasăre notătoare. Pe unde sunt ape, rațele cresc foarte bine. Trupul lor e acoperit cu pene.

Rațele încă se sporesc din ouă. Ouașle lor însă nu sunt așa gustoase, ca ale găinelor. Dar carnea e mai bună ca a găinilor. Rețele sunt paseri foarte mâncoase. De aceea li-se dă mâncare anume, să se îngrășe. O rață clocește patru săptămâni. Sunt și rațe sălbatice.

25. Gâsca.

Gâsca este mai mare decât rața. Are cap mic, cioc lătăreț, grumaz, lung și încovoiat, piept lat, corp mare și greu, picioare mai lungi decât rața. Degetele sunt îm-

preunate cu o peliță ca la rața, pentru că și gâsca este pasere notătoare.

Gâștele se sporesc din ouă, ca și celelalte păseri de casă. Ouăle gâștelor sunt cu mult mai mari decât cele de rața. O gâscă ouă 10—15 ouă în fiecare primăvară. Clocirea ouălor ține patru săptămâni. Din ouă ies niște pui drăgălași, îmbrăcați în puf galbin. Puii sunt purtați și grijiți de câscă și de gânsac. Gâștele nu se despart de oalăta nici când. Gânsacul e foarte curăgios. El își încoardă grumazul și sâsăind, sare să atace pe cel ce se apropie de puii săi.

Gâștele se nutresc cu plante și cu grăunțe. De cucuruz se îngrașe bine și de grabă. Gâștele grase sunt scumpe. Untura de gâscă este foarte bună. Asemenea și carnea. Corpul e aco-

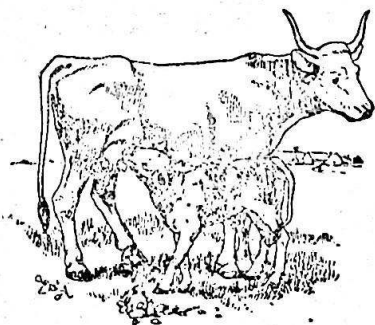
perit cu pene moi. Penele albe se pun în perini. Penele dela aripi sunt lungi, de aceea gâsca poate și sbură.

26. Gâsca prea închipuită.

Între gâște se află una de tot albă. Ea eră albă ca neaua și mai frumoasă decât toate surorile ei. Celelalte gâște o priveau cu bucurie și lăudau frumseța ei. Lauda prea mare a făcut-o prea închipuită. Credea, că ea nu e ca celelalte gâște. Trebuie că e din ceva viță mai mare, din neamul lebedelor cu grumazul lung și încovoiat. De aici încolo nici nu mai umblă cu celelalte gâște. Când înotă singură pe lac, arădică capul și își încovoiă grumazul ca o lebedă. Și fiindcă aceasta purtare nu i-se potrivea, a ajuns de râsul tuturor gâștelor.

Așa o pătesc și oamenii închipuiți, cari se poartă cum nu li-se șede.

27. Vaca.

Între animalele de casă se numără și vaca. Noi o cunoaștem foarte bine. La cap are două coarne, doi ochi și două urechi. În gură are dinți numai în falca de jos.

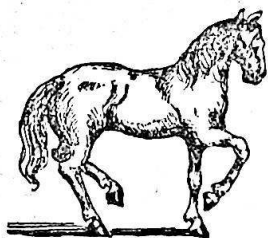
Are patru picioare și o coadă. Picioarele ei au unghii crepate. Limba vacii e foarte aspră. Cu ea prinde bine iarba.

Iarba păscută o mestecă în gură din nou. Mestecarea aceasta se numește rumegare. De aceea se zice, că e animal rumegător.

Vițelul se nutrește cu lapte. Când crește mare, se nutrește cu fân, tulei, paie și pleavă. Vara însă mănă mai bucuros iarbă.

Vacile trebuiesc grijite bine. Atunci dau lapte mult și viței frumoși.

28. Calul.

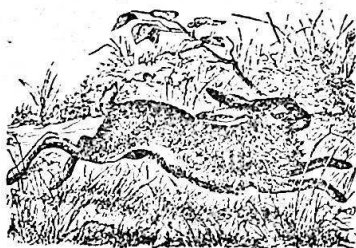

Calul e cel mai frumos animal de casă. Umbletul lui e foarte sprinten. Asemenea capul, coama, picioarele și coada sunt foarte frumoase. La picioare are câte o unghie mare și groasă. Aceasta se zice *copită*. Pe copite se pun potcoave de fer.

Calul e folositor (omului). El poartă poveri și duce pe om călare. Îl prindem și în ham. Asemenea se folosește și în bătlăie. Calul umblă iute. De aceea e foarte potrivit la căruțe. Prin umbletul lui silește și pe om, să fie sprinten. Calul se folosește și la plug.

Cu vorbe bune se învață ușor la toate. Iar prin bătlă se face numai spărios și îndărătnic.

29. Iepurele sălbatic.

Iepurele nu trăiește pe lângă casele noastre. El trăiește pe câmp, în păduri și pe dealuri. De aceea se zice, că e animal sălbatic. Între animalele

sălbaticе, iepurele e cel mai fricos.

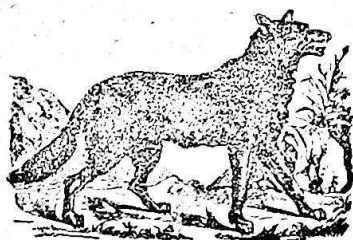
La cap are doi ochi și două urechi. Urechile sunt foarte mari. În gură are dinți ascuțiți, cu cari roade ușor coaja pomilor. Prin aceasta face mari pagube oamenilor. Iepurele e animal rozător.

Picioarele cele dinainte sunt mai scurte, ca cele dinapoi. De aceea el fuge mai ușor la deal, ca la vale. Când fuge la vale, se întoarce peste cap. Iepuroaica încă își nutrește puii cu lapte. Prin urmare și iepurele e animal sugător. Carnea e foarte gustoasă.

Sunt și iepuri de casă.

30. Lupul.

Lupul seamănă cu un câne mare de oi. E însă mai osos și mai tare ca cânele. În gură are dinți tari și ascuțiți, cu cari sfășie boii, oile și caii. Ochii sunt foarte ageri. Trupul lui e aco-

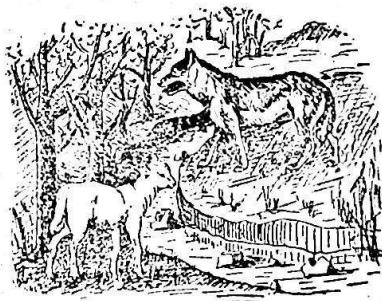

perit cu păr gălbincenușiu. Coloarea aceasta însă se schimbă peste an. De aici proverbul: „Lupul își schimbă părul, dar năravul

nu“. Gâtul nu și-l poate îndoi. De aceea el trebuie să se întoarcă cu tot trupul, când voriește a căuta îndărăpt.

Lupul trăiește prin păduri. Aici prinde căprioare, iepuri, vulpi și alte animale sălbatice. Negăsind pradă în pădure, răpește miei, oi, capre, ba atacă chiar și pe oameni. Aceasta o face însă numai când zăpada e prea mare și n'are ce mânca. Focul și sunetul nu-l poate suferi. De aceea oamenii, când călătoresc iarna prin păduri, pun clopote pe cai. Păcurarii fac noaptea foc în jurul turmei lor.

31. Lupul și mielul.

La un râu a mers lupul să bea apă. Acolo era și un miel. Mielul era însă cu ceva mai jos. Lupul voia să-l mănânce cu orice preț. Pentru aceea zise

cătră miel: „Pentru ce-mi tulburi apa“?

„Nu se poate, zise mielul! Apa vine dela tine cătră mine“.

„Hei, că limbut mai ești tu“, zise lupul. „Dar știu eu, că acum e anul, tu m'ai înjurat pe mine!“

„Cum se poate, lupule, că pe atunci eu nici n'am fost pe lume!“ — răspunse mielul. — Dacă tu n'ai fost, atunci a fost tatăl tău“, — zise din nou lupul. Sări apoi asupra mielului și-l spintecă în bucăți!

32. Vulpea.

Vulpea încă e animal sălbatic. Ea este ceva mai mare decât mîța. Corpul e acoperit cu păr roșietic și are o coadă lungă și stufoasă. Vulpea e mai mică, dar mai sprintenă decât lupul. Trăiește prin păduri și desișuri și se nutrește cu iepuri și paseri, pe cari le prinde cu multă istețime. Când e flămândă intră și prin comune furișându-se noaptea prin cotețele găinilor, unde face multă stricăciune. Vulpea este foarte și-reată și vicleană, de aceea să și povestesc multe lucruri despre ea.

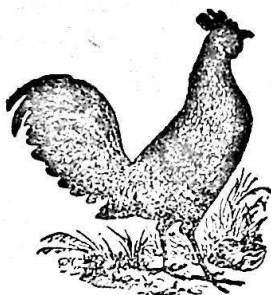
33. Cocoșul, vulpea și găinile.

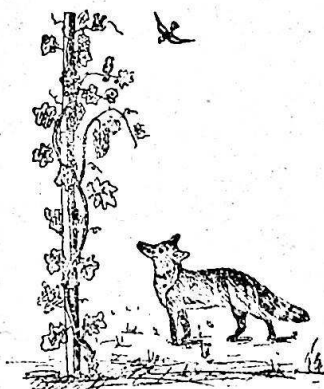
Cocoșul nu eră acasă. Văzând vulpea aceasta, a zis prin gard cătră găini, că acum s'a făcut pace între toate animalele. Și găinile n'au să se mai teamă de

vulpe. Ele pot umblă pe câmp țără nici o frică.

Găinile s'au umplut de bucurie, și fără multă spargere de cap, au luat-o cu grămada spre câmp. În cale însă, se întâlniră cu cocoșul. Acesta le ocorî rău, că ascultaseră de vulpe. — „Vedeți, că sunteți nebune, găini fără creeri“, zise cocoșul. „Cine a auzit, că vulpea să spună ceva bine găinilor?“

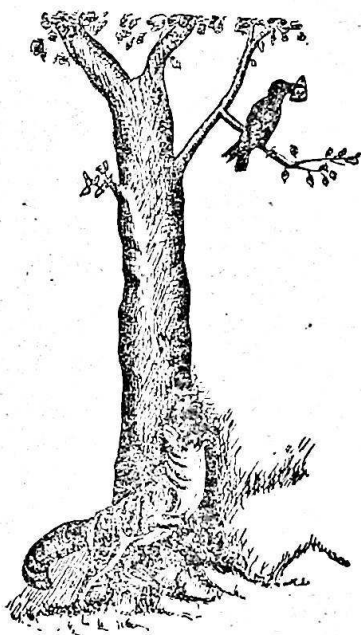
34. Vulpea și strugurii.

O vulpe văzù o viță de vie încărcată cu struguri mari și dulci. Ea încercă în fel și formă, ca să ajungă la struguri. Toate însă înzădar. Strugurii erau prea sus. Nu-i putea ajunge. Ca să nu se facă de râsul pasărilor, ce erau pe acolo,

vulpea zise: „Sunt prea acri strugurii aceștia, mie nu-mi trebuiesc!“

35. Vulpea și corbul.

Corbul a aflat o bucată de caș. Cu cașul în cioc sbură pe un arbore. Vulpea l-a văzut. Cugetă ceva, apoi se trase sub arbore și începui a lăuda corbul, zicând: „Ce frumoasă pasere ești corbule! Ce pene frumoase ai! Păcat, că nu ai glas, că n'ar fi pasere pe lume, care să te întreacă! Corbului nu i-a plăcut, că vulpea îl socotește de cântăreț slab. Ca să arate, că știe și cântă, începui a cârâi.

Dar când a deschis

ciocul, cașul căzu; iar vulpea prinse cașul și luându-o la sănătoasă zise: Hei, corbule, ai de toate, numai minte nu!

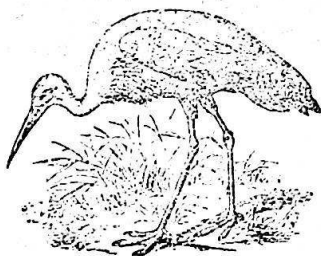
36. Cocostârcul sau barza.

Mare bucurie a avut Pavel, când a văzut cocostârcul pe casa lor. A trecut multă vreme, de când nu l-a mai văzut. Când a dat frigul, a părăsit țara noastră. Peste iarnă a fost în țările cele calde. De acolo a venit îndărăt numai primăvara.

De aceea s'a bucurat Pavel, când l-a văzut.
Cocostârcul e pasere călătoare.

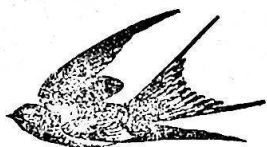
Are un cap mic, cioc mare, roșu și ascuțit; grumaz lung și două aripi mari. Picioarele asemenea sunt lungi, roșii și fără pene.

Cocostârcii se nutresc cu broaște, șopârle, pești și șerpi. Cuiburile le fac pe vârful caselor. Aici pun ouăle, pe cari le clocesc. Ei grijesc bine de puii lor, până aceștia sunt în stare a-și câștiga singuri mâncarea.

Cocostârcul se mai numește și barză.

37. Rândunica.

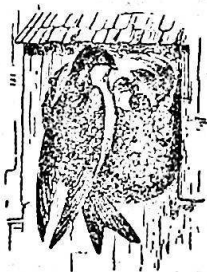

Rândunica încă e pasere călătoare. Ea vine primăvara la noi și se duce toamna.

Capul ei e mic. Asemenea e și ciocul. Corpul e acoperit cu pene, cari pe pânțele sunt albe, iar pe spate și aripi negre. Aripile ei sunt înguste și lungi. Coada are forma unei furchițe.

Rândunica zboară foarte repede. Nu este pasere care s'o întrecă în sbor.

Cuiburile le fac sub streșina caselor și prin grajduri. Cară cu ciocul pământ moale și din acela își fac cuiburile. Ele au mult lucru cu facerea lor. De aceea fac mare păcat pruncii, cari strică cuiburile. Rândunica se nutrește cu insecte. Prin aceasta ne face nouă un mare bine.

38. Gâcituri.

*Ce-i nalt ca casa,
Verde ca mătasa,
Dulce ca mierea,
Amar ca fierea?*

(mucu)

*Cunoști o vietate
Cu coarne mici și moi,
Ce-și poartă casa 'n spate
Prin iarbă și prin foi?*

(melcu)

*Ce-i mic, mititel
Și 'ngrădește frumușel?*

(cucu)

Am patru frați într'o cămașă.

(ocnu)

39. Sfaturi și învățături.

Până la moarte te luptă pentru adevăr și Dumnezeu va lupta pentru tine.

Lăpăda-ți minciuna și spune-ți adevărul, căci numai pe acesta îl iubește Dumnezeu.

- Nu mănâcă niciodată, dacă nu ești flămând. Mănâcă încet și mestecă bine mâncarea. După cină, nu e sănătos, a te culca îndată. Dacă voești, să fi sănătos, scoală-te de dimineață. Aerul de dimineață e cel mai sănătos. Nu ședeă în casă cu aerul stricat. Acesta aduce cele mai multe boale în trupul omului.

Ca să se curețe aerul din chilie, trebuie deschise ferestrele și ușa.

40. Satul și orașul.

Casa lui Gheorghe e lângă a lui Nicolae. Ei sunt vecini. Lângă Nicolae însă locuiește și Todor. El încă e vecin cu ei. Deaceea umblă la olaltă la școală, învață și se joacă împreună.

În rând cu casele lor mai sunt și alte case. În fiecare casă locuiește câte o familie. Familiile acestea, cu casele lor la olaltă, fac o comună.

Comunele nu sunt asemenea. Sunt comune mici și comune mari. În comunele mici locuiesc mai ales plugarii. Către aceste comune se zice

sate. Comunele mai mari, în cari locuesc mai mulți măestrii, se numesc orașe.

Oameni dela sate lucră pământul. Ei se numesc plugari. Cei din orașe fac cizme, cojoace, pălării, păpuși, mese și altele. Aceștia se numesc măestri.

Oamenii dintr'o comună trebuie să trăiască bine la olaltă. Zidirile cele mai frumoase dintr'o comună trebuie să fie biserica și școala. E mare rușine pentru acea comună, unde birturile sunt mai frumoase ca biserica și școala lor.

41. Comitetul și antistia comunală.

Capul familiei este tatăl. El grijește de toate cele de lipsă în familie. Comuna e mai mare decât familia. Deaceea sunt aleși mai mulți oameni, cari au să grijească de treburile ei. Pe acești oameni îi alege comuna pe șase ani. Toți acești oameni la olaltă fac o adunare, ce se numește comitetul comunal. Unul singur se numește membru.

Comitetul sau membrii se adună, numai când au să hotărască ceva în trebile satului. Hotărârile acestea au să le ducă alții la îndeplinire. Deaceea comuna mai alege jude, jurați, notar și perceptor. Aceștia toți la olaltă fac antistia comunală. Antistia comunală se alege pe trei ani, afară de notar. Acesta se alege pe

vieată. Pe jude, jurați și perceptor îi alege comuna, iar pe notar numai comitetul comunal.

42. Comuna bisericească.

Aurel și Petru umblau tot la o biserică. Părinții și neamurile lor încă umblau la acea biserică. Afară de aceia mai umblau și credeau tot în acea biserică și alți oameni din comună. Toți oamenii dintr'o comună, cari cred într'o biserică, formează o comună bisericească. Comuna bisericească se mai numește și parohie.

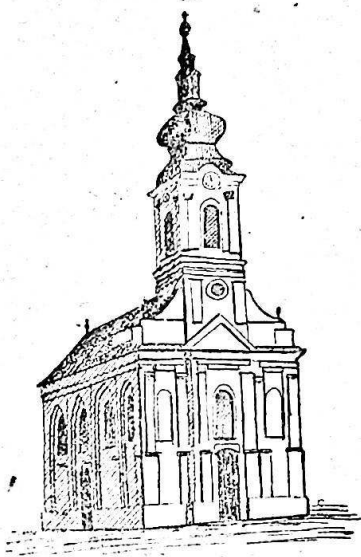
Oamenii dintr'o parohie trebuie să fie cu frica lui Dumnezeu. În Dumineci și sărbători să mearga la sfânta biserică. Acolo să șadă frumos și să asculte dumnezeiasca liturgie și sfintele rugăciuni.

43. Sfaturi și învățături.

Cel-ce trăește în pace cu oamenii, acela e fericit. Cel-ce se umilește, se va înălța. Cine se razimă în Dumnezeu, scoate la capăt lucrul său. Când cetești, caută să înțelegi cele cetite. Leneșul duce lipsă de toate. Mai bine sărac și de omenie, decât bogat și fără omenie. Nu face nimăruia aceea, ce nici ție nu-ți place, să-ți faci altul. Ce voiți să vă faceă vouă oamenii, faceți și voi așisderea.

Cum îți așterni, așa dormi. Scumpul mult pierde, leneșul mult aleargă. Paza bună încunjură primejdia. Sacul și-a găsit petecul. Gura păcătosului grăește adevărul. Vorbă multă sărăcia omului. Lăcomia strică omenia. Cine râde la urmă, râde mai bine.

44. Biserica.

Cel mai mare edificiu în comună e biserica. La biserică merg oamenii să se roage lui Dumnezeu. În biserică trebuie să ședem frumos. Iar când ne rugăm, gândul nostru să fie la Dumnezeu. Cel mai mare păcat face omul, carele vorbește, sau râde în biserică.

Preotul slujește în altar. Cântăreții cântă în strane. La altar sunt trei uși: una la mijloc și două pe de laturi. Pe ușa din mijloc umblă numai preotul.

Turnul bisericii e mai înalt decât toate casele din comună. În turn sunt așezate clo-

potele și toaca. Iar în vârful lui se află crucea.
Semn, că biserica e creștină.

45. Voia lui Dumnezeu.

*Să cinstești pe tatăl tău,
E voia lui Dumnezeu.
Pe mama s'o iubești,
Nici când să n'o năcăjești.
Și pe învățătorul tău
Poruncește Dumnezeu,
Și pe pretini și vecini,
Pe neamuri și pe străini
Să-i iubești și, să-i cinstești,
De vrei bine să trăiești!*

I. Moldovan.

46. Credința în Dumnezeu.

Patriarhul Avram aveà numai un fiu. La acesta se uită mai mult ca la ochii săi din cap. Îl iubià mai mult ca pe sine însuși. Erà însă și cu mare credință cătră Dumnezeu; iar fi dat chiar și viața unicului său fiu.

Această credință a voit Dumnezeu să o arate ca exemplu oamenilor. Deaceea a cerut dela Avram, să jertfească pe fiul său. Iar acesta, fără vre-o cârtire, a luat pe fiul său, să-l jertfească. Și dela aceasta numai Dum-

nezeu l-a împiedecat, trimițând îngerul, ca să-l oprească, de a jertfi pruncul.

Avram a iubit foarte mult pe fiul său, dar cu mult mai mare i-a fost iubirea către Dumnezeu. Deaceea ar fi jertfit bucuros pe fiul său, dacă îngerul Domnului nu l-ar fi împiedecat dela aceasta.

47. Dumineca.

Dumnezeu a cuvântat:
 Șapte zile eu v'am dat
 Șese zile să lucrați,
 Traiul să vi-l câștigați,
 Iar a șaptea-i ziua mea,
 Sfântă voi o veți țineă!
 Dumnezeu ce-a cuvântat,
 Bine trebuie urmat!

Z. Boiu.

48. Cercul și comitatul.

Fiecare comună are și hotar. Dacă ne închipuim mai multe comune cu hotarele lor, avem o parte mai mare de pământ, cu mai multe comune. Mai multe comune cu hotarele lor împreună fac un cerc. Iar dacă cuprindem mai multe cercuri de acestea laolaltă, avem un comitat. Comitatul e ca cercul. Se deschilesc numai, că comitatul e mai mare decât cercul și sunt mai multe comune în el. Într'un

cerc sunt mai mulți locuitori, ca într'o comună. Iar într'un comitat sunt și mai mulți locuitori. Locuitorii aceștia trebuie să trăiască bine la olaltă și să se ajutore împrumutat.

49. Țara.

Comitatul e o parte mai mare de pământ. Dacă punem mai multe comitate laolaltă, avem o parte și mai mare de pământ, ce se numește țară. Țara, în care locuim noi, se numește Ungaria?

Ungaria e patria noastră, pentru că aici ne-am născut. Ea este o țară foarte frumoasă și roditoare. Pe șesuri se fac tot felul de bucate. În țara noastră se află multe râuri și lacuri. Din munți se scoate aur, argint, fer, aramă și alte metale. Putem zice, că țara noastră e bine-cuvântată de Dumnezeu.

Locuitorii ei trebuie să trăiască în bună înțelegere și să se ajute unii pe alții.

50. Pământul.

Pământul nu este peste tot locul asemenea. Este pământ întins ca masa. Acesta se numește șes. Iar pământul mai ridicat se numește colină, deal sau munte. Muntele e mai înalt ca dealul, Vârful muntelui se numește culme sau pisc. Calea ce trece prin munți, se numește pas.

Pământul petros e amestecat cu peatră, iar cel năsipos cu năsip. Mai este și pământ

galbin, alb și roșu. Cel mai bun pământ însă e cel negru. Acesta e cel mai roditor.

Pământul, care ține apă, se numește pământ băltoș. Iar cătră pământul cleios, se zice lut. Din acesta se fac oalele.

51. Aratul.

Tatăl lui Vasilică are bucatele cele mai bune în tot hotarul. Asemenea și vitele lui erau cele mai frumoase. El se pricepe bine la lucrarea pământului, dar și la creșterea vitelor.

Pământul lucrat bine, îi da bucate frumoase și nutreț mult. Cu nutrețul câștigat, crește vite multe și frumoase.

Pământul îl ară cât se poate de afund, pentruca să poată intra în el aerul, lumina și căldura, căci acestea contribuie la îmbunătățirea pământului. Gunoii dela vite, el nici când nu l-a lăsat, să se prăpădească, ci a gunoit cu el pământul. Asemenea a căutat, să lucreze pământul totdeauna la vremea sa.

52. Lutul.

Pământul cleios se numește lut. Lutul nu e peste tot locul asemenea. Din cel mai bun se fac vase de pământ, iar din cel mai rău se fac cărămizi și țigle.

Lutul ales pentru vase, se frământă sau se calcă bine cu picioarele, până se face ca un fel de aluat. Iar după ce s'a calcat bine, se face brugi. Brugiul se pune pe o masă, ce se poate învârti ca o roată. Olarul învârtă masa cu picioarele; iar cu mâinile dă formă lutului după plac. Face din el oluri, blide și altele. Acestea le pune la soare, să se uște bine. Și după ce s'au uscat, le bagă în cuptor, să se ardă. Măiestrii aceștia se numesc olari.

53. Via.

Alexandru și Grigorie erau vecini cu viile lor. Și unul și altul aveă câte un loc bun de vie. Deosebire eră numai, că via lui Alexandru aduceă rod îmbelșugat. Nu tot așa putem zice și despre via lui Grigorie. El nu scoteă din a sa nici atâta, cât să poată plăti cheltuelile avute cu lucrarea ei.

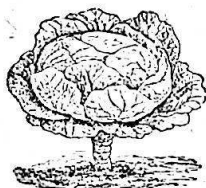
Alexandru se pricepeă foarte bine la lucrarea viei. El a învățat anume la școala de vierit. Prin cetit își câștigă mai multe cunoștințe. Grigorie însă nu știă carte. Îl dureă pe el acestea, dar n'aveă ce face. Iar durerea aceasta creșteă, când vedeă, cât de slabă e via sa pe lângă a lui Petru. Pentru aceea el nu l-a pismuit niciodată. Ei trăiau foarte bine la olaltă. O greșală totuși aveă Grigorie: nu aveă

îndrăzneală, a cere sfatul oamenilor pricepători.

A trecut multă vreme la mijloc. Cum a fost, cum nu, destul că Grigorie și-a pus odată gândul, să ceară sfatul vecinului său. Gândit și făcut. A întrebat pe Alexandru, iar acesta i-a spus cu cea mai mare bucurie, că pe viitor să sape via mai afund și totdeauna la timpul său. Asemenea gunoiul trebuincios să nu lipsească nici când.

Grigorie primi bucuros sfatul vecinului său. Iar de aci încolo nu l-a mai auzit nime plângându-se, că via sa nu rodește.

54. Sădirea curechiului.

Afară plouă. Sofia lui Avrămuț voiă să sădească curechiu. De aceea așteptă cu nerăbdare limpezirea ceriului.

Dorința i-s'a și împlinit. Ploaia a încetat și omul putea să umble pe afară fără nici o frică.

Sofia aveă răsadul său. Eră o femeie bună și lucrătoare. De aceea cât eși din casă, se duse drept în grădină. Aici se întâlni cu vecina sa, Ana. Acesteia se plânse, că în rândul trecut i-s'au uscat 19 fire de curechiu. Seceta a fost prea mare.

„Nu te supără, vecină“ — zise Ana — „că

la mine nu s'au prins de 3 ori atâta, iar la sora mea Saveta de cinci ori 19 fire“.

55. Fierul.

Fierul se scoate din pământ. El e amestecat cu peatră. Peatra aceasta se bagă în cuptor. Aici fierul se topește de căldura cea mare a focului. În chipul acesta fierul se alege de cătră peatră.

Fierul e cel mai folositor *metal*. Din el se fac toate uneliile de lucru. Fără el n'am putea lucra nici pământul cum se cade. Și apoi cu ce am tăia noi pânea?

Fierul în foc se moaie. Bătut apoi ca cio-canul, se întinde. Măiestrul, care lucră cu fierul, se numește faur.

Coloarea fierului e cenușie. Dacă stă la ploaie, ruginește.

56. Fierul conduce căldura.

Miron eră faur. Și fiindcă se pricepea bine la măestria sa, îi mergea foarte bine. El eră mulțumit și nici când nu se plângea împotriva traiului său.

Pe Ioniță al lui Avram l-a luat de ucenic. Acesta eră un băiat curățel și sprinten. Încă de

mic dorià, să se facă faur. Îi plăcea mult, să bată fierul cu ciocanul.

Îndrăsneț, cum erà el dela fire, puse mâna pe fierul ce erà băgat cu un capăt în foc. — „Arș!” strigă el deodată, și iute cu degetele în gură. Ioniță n'a știut, că fierul e bun conducător de căldură. La școală n'a fost decât patru ani. În anul al cincilea n'a putut umblă la școală, fiindcă a fost de tot sărac.

57. Arama.

Arama e roșie. Ea încă se topește la căldură mare și se întinde ca fierul.

Arama ruginește curând, dacă se pune în acreală. Rugina aceasta e foarte veninoasă. Mulți oameni au murit de veninul acesta. De aceea nu e bine a ferbe oțetul în căldări de aramă. Asemenea nu e bine a pune în vasul cu crastaveți ban de aramă, cum fac unele femei.

Din aramă se fac căzane și căldări. Măestrii, cari fac căldările, se numesc căldărari.

58. Aurul și argintul.

Aurul e galbin. Argintul e alb. Aurul și argintul nu ruginesc. Și aurul și argintul se tolesc în foc. Și unul și altul se află amestecat cu peatră. Rar se află curat.

Din aur se fac bani de 10 și 20 coroane. Se mai fac din aur și ceasuri de buzunar, cercei, inele și altele.

Din argint asemenea se fac bani de 1 coroană și de 5 coroane. Afară de aceasta se mai fac, ca și din aur, ciasornice, cercei, inele, verigi, linguri și altele.

Aurul e mai moale decât argintul. E însă mai scump, fiindcă e mai frumos și se află mai puțin.

59. Întinderea corpurilor.

Andrei a intrat ucenic la faurul Nicolae. Aici eră numai de 3 zile. În ziua a patra stăpânul său s'a dus în comuna vecină după fier și cărbuni. Acolo a avut de lucru până la amiazi.

Lui Andrei îi plăcea lucrul. Și nu odată s'a întâmplat, că s'a prins și de lucruri, la cari el nu se pricepea de loc. De aceea în mai multe rânduri mai mult strică, decât diregea.

Când rămase singur acasă, un om a adus o roată, ca s'o lege. Bucuria lui Andrei! Nici că se îndepărtă bine omul de acolo, până se și puse la lucru. Învârtit-a el roata, dat-a cu ciocanul, dar toate înzădar. Raful nu-l putu pune pe roată.

Intr'aceea a sosit și faurul Nicolae acasă. Cum văzù pe Andreiu, începù a zâmbi, dar nu zise nimic. Luă numai raful, îl băgă în foc, de-l încălzi bine și apoi îl trase pe roată. Andrei se uită uimit la stăpânul său, dar nu zise nimic. Îi eră mai mare rușinea de prostia sa. Tăcerea aceasta o întrerupse stăpânul său, când îi spuse, că toate corpurile la căldură se întind, iar la răceală se strâng. Raful, fiind cald, s'a întins și de aceea s'a putut pune pe roată cu ușurință.

60. Sarea.

Sarea se scoate din pământ. Se poate scoate și din apă. Din pământ se scoate ca piatră. Iar din apă se scoate prin ferbere. Apa sărată se pune în căldări. Aceasta ferbe, până toată aburează. Sarea rămâne pe fundul căldării.

Sarea se topește în apă. Ea se folosește în mâncare. Mâncarea nesărată nu e bună. Și stonacul omului cere, ca mâncarea să fie sărată. Locul, de unde se scoate sarea, se numește ocnă. Animalele încă au lipsă de sare. De aceea nu trebuie uitat, a da și animalelor sare.

61. Petrile.

Tatăl lui Ioan a făcut o casă. Tatăl lui Vasile încă a făcut o fântână. Și unul și altul au adus peatră dela deal. Morarul nostru a

cumpărat o peatră la moară. Măsarul a cumpărat o tocilă. Iar vecinul nostru a cumpărat o cruce de peatră. Peatra aceasta e foarte frumoasă. Ea se numește marmură. Din petrii se fac case, fântâni, petrii de moară, tocile, cruci și altele.

Sunt petrii foarte scumpe. Sunt mai scumpe și decât aurul. Peatra cea mai scumpă se numește diamant.

Locul, de unde se scoate peatra, se numește baie. Iar ceice scot peatra, se numesc băieși.

62. Apa.

Apa izvorește din pământ. O primim însă și în formă de ploaie. Locul, de unde izvorește apa, se numește izvor. Apa mică stătătoare se numește baltă. Iar dacă e mai mare, se numește lac. Apa mică curgătoare se numește pârâu. Dacă e mai mare, se numește vale și râu. Apa la căldură aburează, iar la frig îngheață. Fără apă oamenii n'ar putea trăi. Asemenea n'ar putea trăi nici animalele. Oamenii și animalele n'ar avea ce bea, iar plantele n'ar avea umezala de lipsă.

Apa o folosim la beut, la adăpatul vitelor, la spălat, la fert, la măcinat, precum și la alte lucruri. Asupra plantelor, apa cade din nori, în formă de ploaie.

63. Curățenia.

Elenuța se jucă pe marginea unui râu. Acolo a venit și o porumbiță să bea apă. Ea săria după peatră pe peatră, până ajunsă la apă. Beu apă, își șterse ciocul și își netezi penele și apoi sbură. Vezi — zise mama Elenuții — porumbița n'are minte ca tine, și ea totuși s'a ferit de murdărie. Tu însă umbli cu mânilor și cu hainele toate murdare!

Elenuța se roși la față, și din ziua aceea se purtă curat, încât mamă sa eră foarte mulțămită cu ea.

64. Poartă-te curat.

*Poartă-te curat, băete,
 Și încă de cu timp dedă-te,
 Murdăria s'o urăști
 Și de ea să te ferești.
 Murdăria te tâmpește,
 Trupul ea ți-l lenevește
 Și-ți aduce boală grea,
 De nu te ferești de ea.
 Și pe cel-ce se grijește,
 Lumea încă-l prețuiește;
 Iar murdaru-i defăimat
 Și tot îndărăpt e dat.*

V. Bumbac.

65. Broasca.

Zorinca cea bună, fata preotului din comuna Ocna, se preumblă cu mândrie prin grădina de flori, ce se află la fereștrile locuinței lor.

Deodată stă locului și privește cu spaimă la o tufă de viorele.

O broască urâtă sare de la un loc la altul, printre frumoasele straturi de flori.

Zorinca numai decât luă o peatră, să arunce cu ea în broască. În momentul acesta se deschise fereastra, și se auziră cuvintele: „stai nu omorî broască“. Erau cuvintele preotului, tatăl Zorinței, care se uită cu bucurie la fiica sa, îngrozită de vederea broaștei.

„Of, ce urâtă-i! Asta ne mănâncă toate florile cele frumoase“.

„Ba, nu, scumpa mea Zorincă. Broasca, de e și urâtă, ne aduce mult folos. Ea sare din loc în loc, din tufă în tufă și prinde vermi, rămele și gândacii, cari rod la rădăcina florilor. Florile n'ar fi așa frumoase și vesele, ci s'ar usca, dacă broasca cea urâtă nu le-ar scuti de insectele cele stricătioase“.

Zorinca aruncă îndată peatra din mână, convingându-se din cuvintele bunului ei părinte, că, nu tot ce e urât, e și stricătios.

66. Broasca și boul.

O broască ședează pe marginea unui lac. Nu departe de acolo eră un bou, care pășteă iarbă. Broasca, văzând boul, doriă a se face și ea mare cât el. De aceea începù să se umfle. Întrebă apoi pe celelalte broaște, ce erau cu ea:

„Sunt eu atât de mare cât boul acela?”

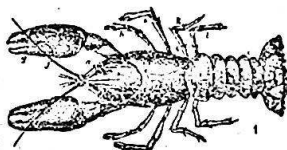
„Departe ești soră” — răspunseră celelalte. Broasca se umflă de nou, și apoi iarăși întrebă:

„Nici acum nu sunt cât boul acela?”

„Dar de unde să fii”, răspunseră din nou broaștele. Atunci broasca se umflă și mai tare și se tot umflă, până în urmă și crepă!

Nu te prinde la lucrul, de care nu ești harnic, și nu căută să te înalți la locul, carele nu e gătit pentru tine.

67. Racul, broasca și știuca.

*Racul, broasca și o știucă
Intr'o zi s'au apucat,
De pe mal în iaz să ducă
Un sac cu grâu încărcat.*

*Și la el toți se înhamă,
 Trag, întind, dar iau de samă,
 Că sacul stă neclintit,
 Căci se trăgea neunit.
 Racul înapoi se dă,
 Broasca tot în sus săltă,
 Știuca tare se isbiă
 Și nimic nu isprăviă.
 Nu știu, cine-i vinovat?
 Însă pe cât am aflat,
 Sacul în iaz nu s'a tras
 Și tot pe loc a rămas!*

*Așa-i și la omenire,
 Când în popor nu-i unire,
 Nici o treabă nu se face
 Cu izbândă și cu pace.*

68. Racul și vulpea.

O vulpe se întâlnește cu un rac. Cum îl văzu, se miră de el mult, cum poate el merge cu coada înainte?

„Nu te miră — zise racul — că tu nu poți fugi mai iute ca mine!

Din vorbă în vorbă, ajunseră la rămășag: care fugă mai iute dintre ei? Fuga aveă să se înceapă la comandă. Când va strigă racul „trei“ — se pun în mișcare. Dupăce se făcū înțele-

gereea, racul se prinse cu foarfecele lui de coada cea stufoasă a vulpii, fără să-l vadă ea. Dete apoi semnul de plecare. Fugiă biata vulpe, de cugeta-i, că mănâncă pământul. Cât ce ajunse la locul statorit, racul își deschleștă frumos foarfecile și se trase înaintea vulpii. Vulpea credea că racul a rămas îndărăpt. De aceea întrebă îngâmfată: „unde ești, soțule?“. „Iată-mă aici, înaintea ta, răspunse racul“.

El câștigă apoi rămășagul, iar vulpea eră să crepe de năcaz. S'o înșele pe ea racul, când ea înșelă pe toată lumea, — asta n'o putea înțelege.

69. Doi raci.

*Îți spun că ești un nătărău
Că mergi tot îndărăt.
Așa muștră pe fiul său
Un rac prea înțelept.
O, bunul meu părinte!
Răspunse racul fiu,
Cum mergi tu înainte?
Mă iartă, eu nu știu!
Și dar te rog mă învață,
Prin faptă dă-mi povață,
Și-apoi eu după tine,
Voiu merge foarte bine!*

A. Donici.

70. Aerul.

Lui Petruț îi plăcea să facă jucării. A legat cu ață un linial. Linialul astfel legat, îl învârtia prin aer. De multeori îl învârtia până tot asudă. Îi plăcea tare de sunetul, ce îl făcea linialul prin aer. Nu știă însă ce e cauza, de linialul se învârte așa greu, și cine îl face, a produce sunetul, ce se aude. Mare i-a fost lui bucuria, când învățătorul li-a vorbit despre aer și despre sunet.

În școală li-a pus învățătorul, se miște mâinile în dreapta și în stânga. Și mișcând ei mâinile, au simțit ceva răcoreală. Răcoreala aceea, ce o simțim, când dăm des cu mâna cătră față, a spus învățătorul, se numește aer. Iar când două corpuri se lovesc deolaltă, părțile lor se mișcă și produc sunet. Acum înțelese Petruț, pentru ce linialul s'a învârtit cu greu și cum s'a produs sunetul, ce s'a auzit.

Noi stăm în aer ca într'o apă mare. Vedem prin el ca și prin fereastră. Fără aer am muri. Asemenea ar muri și animalele. De aceea bunul Dumnezeu a lăsat aer peste tot locul.

71. Vântul.

Afară eră foarte frig. De aceea mama Ilenei a încălzit bine în odaie. Pe cuptor însă a pus o morișcă de hârtie. Se învârte biata morișcă, de cugetai, că toată să rupe. Se învârte după cum eră și căldura cuptorului.

Ileana nu văzuse până atunci astfel de morișcă. De aceea așteptă cu nerăbdare pe mamă-sa, să-i spună, pentru ce se învârtă morișca. Cum intră mamă-sa în odaie, Ileana o întrebă, iar mama-sa i-a răspuns cu bucurie, că aerul cel cald e ușor și pururea caută să se ridice în sus. Cuptorul, fiind cald, aerul dimprejurul lui se încălzește și se ridică în sus. În locul lui vine altul mai rece. Acesta încă se încălzește și se ridică în sus. Prin umblarea aceasta, aerul începe a se mișca în toate părțile, ca valurile pe apă. Mișcarea aceasta de aer a pus în mișcare și morișca. Mișcarea aerului se chiamă vânt.

Când aerul se mișcă foarte tare, zicem că e vifor. Viforul face foarte mari pagube oamenilor. Multe case rămân descoperite în urma lui. Dar vântul e și folositor. El mână morile și corăbiile pe ape. Iar aerul îl curăță de lucrurile stricătioase sănătății. Vântul le curăță pe toate acestea.

72. Norii.

Mama lui Vasilie a pus o oală cu apă la foc. Oala a fost prea plină. Și din nebăgare de seamă s'a vărsat apă pe foc. Din apă s'a făcut aburi. Vasilie încă eră de față. El se uită la aburii, ce se ridicau în sus.

Mama lui Vasile știă carte. De aceea a știut spune lui Vasile, că aburii se fac din apă.

La căldură apa se prefăce în aburi. De aceea s'a făcut aburi din apa căzută pe foc. Cei mai mulți aburi să fac din apele mărilor. Aceștia se ridică în sus. Acolo se adună mai mulți laolaltă, plutind în toate părțile prin aer, iar noi le zicem nori.

73. Ploaia.

Elena eră o fată bună. Îi plăcea tare învățătura. Odată cetea lecțiunea lângă fereastră. Afară eră rece. Și dupăce a gătat cu cetitul, s'a apropiat mai tare de fereastră, ca să se uite la cloca cu pui. Fereastra, când s'a apropiat de ea, a fost curată. Mare i-a fost însă mirarea, când s'a îndepărtat de acolo. Pe fereastră se vedeau curgând în jos picuri pe apă. Acum ea dorea, să știe, că de unde a venit apa pe fereastră?

Nu mult și-a spart ea capul. Ioniță, fratele ei cel mai mare, a intrat în chilie. Cum îl vede, îl roaga, să-i spună, de unde a venit picurii de apă pe fereastră.

„Din gura ta” răspuse în grabă Ioniță. Da da, nu gândi că glumesc. Aburii din gura ta au ajuns la fereastră și s'au prins de ea. Fereastra e rece și așa s'a făcut din ei picuri de apă. Așa se face și ploaia. Norii se mișcă prin aer în toate părțile. Și decumva dau de un loc rece, norii se fac picuri de apă. Picurii aceștia cad jos, iar noi zicem că ploauă. Știi, cine a întocmit lucrurile așa?

74. Neaua. (Zăpada).

Eră iarnă. Afară ningeă din greu. Ionel intră vesel în casă. Eră alb ca un morar.

I. Groșorean și consofii. A doua carte.

— „Mamă !“ — zise el rîzînd — „afară ninge !“ Dar nu gîta bine vorba, și Gheorghîță îl întrebă, că știe el de unde vine neaua ? — „Din ceriu, răspunsă Ionel“.

„Dar ploaia ?—întrebă Gheorghîță din nou“.

— „Ploaia cade din nori“.

— „Vezi, tot din nori cade și neaua“.

Iarna e mai frig ca vara. De aceea aburii din nori îngheață înainte de a se face picuri de apă. Aburii înghețați se sfărîmă de vînt și apoi cad jos ca niște fluturi și atunci zicem că ninge.

Neaua e foarte folositoare. Ea acopere peste iarnă sîmănăturile, ca să nu înghețe de frig. Neaua e ca o haină, care acopere corpul omnesc. Ea nu lasă să iasă afară căldura pămîntului, dar nici frigul să între, ca să strice sîmănăturile. Dumnezeu bunul s'a îngrijit și de aceasta.

75. Iarna.

*Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară,
Cu o mare haină albă se îmbracă mîndra țară.
Fulgii sbor, plutesc în aer, ca un roi de fluturi albi,
Răspîndind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.*

V. Alexandri.

76. Ceriul.

George eră un prunc sânguincios. Îi plăcea tare învățătura. Și doriă mai ales să știe, ce anume e cerul acela. De aceea așteptă cu nerăbdare, ca învățătorul să li vorbească despre acesta.

Ziua de el dorită a sosit. Învățătorul se sui cu elevii săi pe un deal. Aici îi făcū băgători de seamă și le zise, să caute în sus, spre ceriu. Uitându-se în sus, au văzut, că si de aici tot așa departe e ceriul de ei, ca și de jos. Mai mult. Învățătorul li-a spus, că oricât de sus s'ar sui cu ei, tot numai așa ar vedeă ceriul. Iar aceasta vine de acolo, că ceriul nu e altceva decât aer. Și aerul din depărtare să vede vânat (albastru).

Tot atunci vorbi învățătorul elevilor săi și despre cercul vederii, sau orizont. De acolo se vede bine, unde se pare, că se împreună ceriul cu pământul. Impreunarea aceasta se arată în formă de cerc. Iar cercul acesta se numește cercul vederii, sau orizont.

77. Soarele.

Noaptea nu se vede în odaie. Ca să putem vedeă, aprindem lumina. Când se ivește însă soarele pe cer, se face ziuă. Iar dacă soarele apune, înnoptează.

Dacă n'ar fi soare, pururea ar fi întuneric. Când răsare soarele, zicem că e dimineață. Când apune, zicem, că e sară.

Locul, de unde răsare soarele se numește

răsărit. Unde apune, se numește *apus*. Când stăm cu fața către răsărit, la dreapta e *miazăzi*, iar la stânga *miazănoapte*. Răsăritul, apusul, miazăzi și miazănoapte sunt cele patru părți sau regiuni ale lumii.

Timpul de dimineața până sara se numește o zi. Iar timpul de sara până dimineața se numește noapte.

Vara e foarte cald. Atunci omul asudă. Căldura vine dela soare. La căldura soarelui cresc toate plantele. Iar plantele nu cresc, pentrucă le lipsește căldura.

Dimineața soarele se ridică tot mai sus. Când stă drept sus, zicem că e amiază. Dela amiază pleacă în jos până apune.

Ziua a lăsat-o Dumnezeu, ca să lucrăm. Noaptea să odichnim.

78. Luna și stelele.

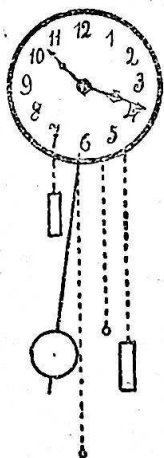
Dupăce apune soarele, se arată pe cer luna și stelele. Ele încă ne dau lumină. E însă mare osebite între lumina lor și a soarelui. Și apoi, la lună și la stele nu ne putem încălzi. Ele nu au căldură.

Luna răsare și apune ca soarele. Ea însă nu se arată întotdeauna asemenea. Câte odată se vede plină. Altădată numai jumătate. Se vede chiar și mai mică. Atunci are formă de seceră. Schimbările acestea se fac în 28 de zile.

Stelele se văd pe cer ca niște luminițe aprinse. Ziua nu se văd, pentrucă lumina soarelui

e mai tare decât a lor. Cât de frumos strălucesc ele noaptea pe cer! Ele ni arată mărirea și bunătatea lui Dumnezeu.

79. Timpul.

După cursul soarelui, lunii și a stelelor s'a întocmit măsurarea timpului.

Timpul se măsură cu anul luna, săptămâna, ziua și ora.

Într'un an sunt 12 luni și anume: Ianuarie, Februarie, Martie, Aprilie, Mai, Iunie, Iulie, August, Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Anul mai are și patru anotimpuri: primăvara, vara, toamna și iarna. Martie, Aprilie și Mai sunt luni de primăvară; Iunie, Iulie și August sunt luni de vară; Septembrie, Octombrie și noiembrie sunt luni de toamnă; iar Decembrie, Ianuarie și Februarie sunt luni de iarnă.

Într'o lună sunt 4 săptămâni. Într'o săptămână sunt 7 zile: Luni, Marți, Mercuri, Joi, Vineri, Sâmbătă, și Duminică. Într'o zi și o noapte sunt 24 ore. În fiecare oră sunt 60 de minute, și în fiecare minut sunt 60 de secunde.

80. Proverbe.

Capul are să gândească, iar gura să vorbească. Focul cu foc nu se stânge. Foamea e

cel mai bun bucătar. Fuga e rușinoasă dar e sănătoasă. Fală goală, straiță ușoară. Exemplele rele, strică moravurile bune. Economul bun cruță banul, Hainele nu fac pe om. Nacazul face pe om. Numele bun e mai scump decât aurul. Merele frumoase pot fi și vermănoase. Ochii stăpânului îngrașă vitele. Minte sănătoasă în trup sănătos. Peștele dela cap se strică.

81. Lucrați și vă rugați.

*Dumnezeu a lăsat
Și zile de lucrat,
Și zile de serbat
Când e dară de-a lucra
Omul are-a câștigă,
Ca să-și poată împacă
După lege lipsa sa;
Iară când e de-a serba,
Trebue a se ruga,
Să-i dea ajutorul său
Înduratul Dumnezeu!*

Z. Boiu.

82. Soldatul.

Lui Petruți să-i cauți păreche ! De micuț avea mare plăcere la călărit. Cât eră draga de zi, alergă călare pe un băț. Acesta a făcut-o el de când a văzut soldații călăreți trecând pe lângă ei. Și de atunci încoaci nu o dată a zis cătră mamă-sa, că el voiește cu orice preț, să se facă soldat.

Anii trecură și Petruț ajunse la asentare. Eră un fecior frumos și bine făcut. De aceea cum îl văzură, îndată îl înrolară. Astfel dorința lui Petruț s'a împlinit. Așteptă acum numai să se vadă în spatele calului și cu sabia încinsă pe lângă el!

Și această dorință i-s'a împlinit. A ajuns chiar și mai mult. Pentru purtarea sa, mai marii săi îl iubeau foarte mult și l-au înaintat la gradul de sergent. Bucuria lui nu se poate descrie!

Cam pe când să vină însă acasă, țara s'a încurcat într'un războiu. La acel războiu trebui să ia parte și Petruț. El însă nu numai că nu s'a înfricat, ci chiar doriă să meargă la luptă. Căci nu odată zicea el cu fală: „Vreau să arăt lumii, că știu muri pentru țara mea și să fac fală și cinste neamului și părinților mei!“.

În luptă nime n'a fost ca Petruț. Iar prin vitejia sa a băgat spaimă în dușman. Acesta a fost scos afară din țară, iar Petruț s'a întors acasă încărcat de cinste pentru vitejia sa.

Părinții asemenea l-au primit acasă cu drag și cu lacrimi de bucurie în ochi.

83. Călărețul.

*Voinicelul ne armat
E ca știuca pe uscat;
Voinicelul fără cal
E ca peștele pe mal*

*Și ca mărul lângă drum:
 N'are pace nici decum.
 Câți trec îl sburătoreșc
 Și de crengi îl sărăcesc.
 Dar voinicul înarmat
 Și p'un smeu încălecat,
 Drăgălaș e și frumos,
 Ca luceafăr luminos.*

84. Exemple din socoata mentală.

1. Un băiat are într'un buzunar 28 nuci, iar în celalalt 22 nuci — câte are el de toate?
2. Un tată e de 78 ani, fiul său de 45 ani: — cu cât e mai bătrân tatăl decât fiul?
3. Într'un val de pânză sunt 19 metri, — câți metri vor fi în 4 valuri?
4. Un om a vândut 6 hectolitre de grâu; fiecare hectolitru a vândut-o cu 10 coroane; — câți bani a căpătat?
5. Dacă împărțim 80 de nuci la 10 inși, — câte se vin la unul?
6. De câteori e mai mare 70 decât 7?
7. De câte ori se poate lua 9 din 72?
8. Câte zile sunt în trei luni?
9. Cât face de 5×18 ? Dar de 3×32 ?

